

**UCHWAŁA NR XXIII/172/2021
RADY POWIATU SZTUMSKIEGO**

z dnia 30 kwietnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U z 2020r., poz. 920) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 426 z późn. zm.) Rada Powiatu Sztumskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3.

Traci moc Uchwała Nr XXIX/175/2012 Rady Powiatu Sztumskiego z dnia 25 września 2012r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Sztumskiego na lata 2012-2020.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2021 roku.

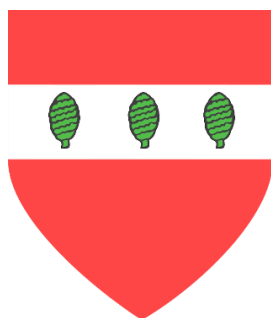
Przewodnicząca Rady
Powiatu Sztumskiego

Dobrosława Frączek

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030” jest kompleksowym opracowaniem zawierającym planowane działania we wszystkich trzech wymaganych aspektach. Program wyznacza cele i zadania do realizacji, które będą realizowane przy ścisłej współpracy z instytucjami, placówkami i organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu sztumskiego. W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH na lata 2021-2030

Sztum 2021 SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Sztumskim – diagnoza.....	4
II. Wsparcie osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim.....	10
A. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.....	10
B. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami.....	13
C. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	22

D. Podmioty realizujące zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	29
III. Cele i zadania programu.....	33
IV. Źródła finansowania programu.....	36
V. Beneficjenci programu.....	37
VI. Realizatorzy i partnerzy programu.....	37
VII. Podsumowanie.....	37
VIII. Podstawowe akty prawne.....	38

Wstęp

Na przestrzeni ostatnich lat w polskiej polityce społecznej w odniesieniu do osób niepełnosprawnych dokonał się znaczący postęp. Nowe akty prawne umożliwiły powstanie instytucji i organizacji wspomagających osoby niepełnosprawne, w szczególności poprzez wsparcie psychologiczne, udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową. Następuje również wzrost świadomości społeczeństwa na temat osób z ograniczoną sprawnością. Jednak osiągnięcie najwyższego poziomu funkcjonowania osób niepełnosprawnych będzie możliwe dzięki podjęciu skoordynowanych działań wszystkich partnerów. Przy czym ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nakłada na powiaty obowiązek opracowania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, jak również obliguje do współpracy z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w zakresie opracowania i realizacji tychże programów, oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi, fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Opracowanie i realizacja „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030” jest właśnie wykonaniem postanowień art. 35a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020r. poz. 426, z późn. zm.). Zadania ujęte w Programie są zgodne z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych. Program został opracowany w oparciu o doświadczenia wynikające z monitoringu realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2012 - 2020 oraz analizę informacji dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych, źródła: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Miejsko-Gminne oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminy z Powiatu Sztumskiego, Stowarzyszenia. Program podkreśla realne możliwości Samorządu Powiatowego w realizacji nakreślonych zadań, jak również możliwości dobrej współpracy wszystkich podmiotów z terenu powiatu sztumskiego działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Celem strategicznym Programu jest: „Wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim, zwiększenie ich możliwości, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym”.

Program składa się z ośmiu części. W pierwszej części znajduje się ogólna diagnoza osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim. W drugiej części charakterystyka wsparcia osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim. W trzeciej części przedstawiono cele i zadania programu. W czwartej części przedstawiono źródła finansowania programu, natomiast w piątej i szóstej części omówiono beneficjentów oraz realizatorów i partnerów programu, w siódmej części znajduje się posumowanie. Na końcu, w ósmej części, znajdują się podstawowe akty prawne.

I. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Sztumskim – diagnoza

Problematyka osób niepełnosprawnych ze względu na skalę zajmuje ważne miejsce w polityce społecznej realizowanej w Powiecie Sztumskim. Podejmowane są przez powiat działania zmierzające do wspierania inicjatyw społecznych mających na celu przezwycięzenie trudności związanych z integracją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Zarówno w całym kraju jak i w Powiecie Sztumskim określenie pełnej skali występowania niepełnosprawności i związanych z tym niedogodności i problemów społecznych zarówno dla środowisk osób niepełnosprawnych, jak ich rodzin jest bardzo trudne i skomplikowane.

Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren Powiatu Sztumskiego określana jest szacunkowo z uwagi na brak danych o tej grupie osób. Podstawowym źródłem informacji o osobach niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim są dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego ludności i Mieszkań z 2011 roku, zamieszczonego na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego.

Najbliższy spis powszechny będzie przeprowadzony od 1 kwietnia 2021 r. do 30 czerwca 2021 r. obecnie trwają konsultacje społeczne, prace organizacyjne i przygotowawcze do Narodowego Spisu Powszechnego 2021.

Należy jednak pamiętać, że w omawianym badaniu respondenci dobrowolnie udzielali odpowiedzi na pytania dotyczące niepełnosprawności, co mogło rzutować na uzyskaną w spisie strukturę osób niepełnosprawnych i niedoszacowanie ogólnej liczby osób niepełnosprawnych.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w Polsce żyje 38 511 824 osób, wśród nich jest 4 697 048 osób niepełnosprawnych, co stanowi 12,19% ogółu ludności. Mieszkańcy Województwa Pomorskiego liczą 2 276 174 osób, gdzie osób niepełnosprawnych jest 284 499, co stanowi 12,50% ogółu, natomiast Powiat Sztumski liczy 43 834 mieszkańców, wśród których żyje 4 906 osób niepełnosprawnych, co stanowi 11,19% społeczności powiatu.

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto			Wieś		
			Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety
4 906	2 333	2 573	1 892	884	1 008	3 014	1 449	1 565

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS-Narodowy Spis Powszechny 2011 r.

Z ogólnej liczby niepełnosprawnych osób w powiecie o 4,90% więcej jest kobiet niż mężczyzn, natomiast o 61,43% więcej osób niepełnosprawnych pochodzi ze wsi niż z miasta.

Mieszkańcy Powiatu Sztumskiego w sprawach ustalenia niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności podlegają Powiatowemu Zespołowi do Spraw Osób Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku. Osoba niepełnosprawna, która uzyska orzeczenie przede wszystkim nabywa prawo do korzystania z ulg i uprawnień zgodnych z przepisami o pomocy społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych tj. odpowiednie zatrudnienie, szkolenia, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, zasiłek pielęgnacyjny, korzystanie z karty parkingowej i inne. Orzeczenie wydaje się na stałe lub czas określony. Stosuje się trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Liczba wszystkich wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2018-2020

Rok	2018	2019	2020
Osoby przed 16 r.ż.	99	103	103
Osoby po 16 r.ż.	1 071	1 074	966
Ogółem	1 170	1 177	1 069

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Z informacji uzyskanych z ww. jednostki wynika, że w 2018r. organ ten wydał **1071** orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności, w 2019r. **1074**, natomiast w 2020r. **966**. Ponadto organ wydał orzeczeń o niepełnosprawności w 2018 r. **99**, w 2019r. **103**, natomiast w 2020r. **103**. Podsumowując nastąpił spadek wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, a nastąpił wzrost wydanych orzeczeń dla dzieci i młodzieży przed ukończeniem 16 roku życia. Spadek wydanych orzeczeń może wiązać się, nie tyle ze zmniejszającą się liczbą osób niepełnosprawnych,

a z mniejszą ilością wniosków,
zachowania ważności orzeczeń w okresie epidemii.

co związane jest z przepisami dotyczącymi

Liczba wydanych legitymacji osób niepełnosprawnych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2018-2020

Rok	2018	2019	2020
Ogółem	422	411	208

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Liczba wydanych kart parkingowych osób niepełnosprawnych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2018-2020

Rok	2018	2019	2020
Ogółem	148	210	166

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Liczba wydanych orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku w latach 2018-2020

Rok	2018	2019	2020
Znaczny	370	471	348
Umiarkowany	585	488	538
Lekki	82	80	57
Ogółem	1037	1039	943

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci w latach 2018-2020

Przyczyny niepełnosprawności	2018				2019				2020			
	do 16 r.ż.	po 16 r.ż.	K	M	do 16 r.ż.	po 16 r.ż.	K	M	do 16 r.ż.	po 16 r.ż.	K	M
01-U	8	7	2	5	9	16	8	8	16	19	9	10
02-P	17	99	45	54	10	105	50	55	9	97	47	50
03-L	6	33	18	15	11	32	10	22	7	29	11	18

04-O	3	26	20	6	3	33	21	12	5	29	20	9
05-R	17	270	153	117	9	244	133	111	8	195	112	83
06-E	5	15	6	9	2	11	4	7	0	15	7	8
07-S	8	214	83	131	10	210	89	121	8	211	76	135
8-T	2	38	15	23	2	50	23	27	2	42	15	27
09-M	2	66	45	21	5	74	48	26	2	74	43	31
10-N	12	199	72	127	6	209	113	96	3	170	91	79
11-I	11	70	36	34	14	55	31	24	22	62	38	24
12-C	13	0	0	0	16	0	0	0	13	0	0	0
13-G	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem	104	1037	495	542	97	1039	530	509	95	943	469	474

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Objaśnienia symboli:

01-U – upośledzenie umysłowe

02-P – choroby psychiczne

03-L – zaburzenia głosu, mowy, choroby słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05-R – upośledzenie narządu ruchu

06-E – epilepsja

07-S – choroby układu oddechowego i krążenia

08-T – choroby układu pokarmowego

09-M – choroby układu moczowo-płciowego

10-N – choroby neurologiczne

11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe

13-G - głuchoślepotą

Dane z powyższych tabeli wykazują, iż podobnie jak w statystyce krajowej, w Powiecie Sztumskim przedstawia się struktura niepełnosprawności wg wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Wśród osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowią osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (53%). Nieco mniejszą część stanowią osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (39%), natomiast najmniej jest osób z lekkim stopniem niepełnosprawności (7%).

Z przedstawionych danych wynika, że największą liczbę stanowią osoby z upośledzeniem narządu ruchu (23%). Mniejszą grupę tworzą osoby z chorobami układu oddechowego i krążenia (20%) oraz osoby z chorobami neurologicznymi (19%), zarówno wśród dzieci i młodzieży do 16 roku życia jak i wśród osób dorosłych. Bez względu na schorzenia na tym samym poziomie wydawanych jest orzeczeń o stopniu niepełnosprawności tj. 24% zarówno dla kobiet jak i dla mężczyzn.

**Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania
o Niepełnosprawności w Malborku
wg wykształcenia i zatrudnienia w latach 2018-2020**

Rok	wykształcenie					zatrudnienie	
	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	tak	nie
2018	86	302	343	235	71	156	881
2019	123	291	320	246	59	153	886
2020	158	230	273	225	57	175	768
Ogółem	367	823	936	706	187	484	2535

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Malborku

Dane z powyższej tabeli wykazują, iż największą liczbę wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności zostało wydanych dla osób z wykształceniem zasadniczym – **936**. Ponadto przeważająca część osób niepełnosprawnych 84% pozostaje bez zatrudnienia, jedynie 16% podejmuje pracę zawodową.

Niski poziom wykształcenia może ograniczać szanse osób niepełnosprawnych na rynku pracy oraz zwiększać ryzyko wykluczenia społecznego, należy wspierać proces edukacji i rozwoju tych osób w celu polepszenia ich sytuacji zawodowej.

Problem niepełnosprawności nasila się z wiekiem. Ważnym zadaniem programu będzie rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych zamieszkujących Powiat Sztumski.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sztumie ma w swoich kompetencjach wydawanie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i indywidualnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz z problemami zdrowotnymi i niedostosowanej społecznie wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki oraz metod pracy. Wydawanie orzeczeń w poszczególnych latach szkolnych kształtuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Największy

udział w ogólnej liczbie wydawanych orzeczeń stanowią orzeczenia z tytułu upośledzenia umysłowego.

Liczba wydanych orzeczeń przez Zespół orzekający Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020

Rodzaj schorzenia	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim	71	57	70
Upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym i znacznym	21	17	21
Słabe słyszenie	5	2	0
Niepelnosprawność ruchowa	14	10	15
Niepelnosprawność sprzężona	17	14	11
Autyzm + Asperger	8	12	18
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym	25	17	16
Nauczanie indywidualne	35	23	22
Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze	0	3	0
Wczesne wspomaganie	35	24	20
O potrzebie indywidualnego rocznego przystosowania przedszkolnego	0	0	0
Ogółem	231	179	193

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sztumie

Należy kontynuować i rozwijać działania zapobiegające powstawaniu niepełnosprawności, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży oraz podejmować działania wspierające i edukacyjne dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami.

II. Wsparcie osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim

A. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych przypisana została Powiatowemu Urzędowi Pracy w Sztumie z/s w Dzierzgoniu.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

**Liczba niepełnosprawnych osób zarejestrowanych w poszczególnych gminach,
jako osoby bezrobotne w latach 2018-2020**

Gmina	2018	2019	2020
Sztum	28	23	13
Dzierzgoń	11	18	10
Stary Targ	14	9	13
Mikołajki Pomorskie	4	2	5
Stary Dzierzgoń	6	4	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierzgoniu

**Liczba niepełnosprawnych osób zarejestrowanych, jako osoby bezrobotne
w latach 2018-2020 wg stopnia niepełnosprawności**

Rok	2018	2019	2020
Stopień znaczny	2	1	4
Stopień umiarkowany	37	38	33
Stopień lekki	26	17	20
Ogółem	65	56	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierzgoniu

**Liczba niepełnosprawnych osób zarejestrowanych, jako osoby bezrobotne
w latach 2018-2020 wg wykształcenia**

Rok	2018	2019	2020
Wyższe	2	1	3
Policealne i zawodowe średnie	17	16	8
Średnie ogólnokształcące	4	6	2
Zasadnicze zawodowe	21	15	23
Gimnazjalne	2	2	1
Podstawowe i podstawowe nieukończone	19	16	20
Ogółem	65	56	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierzgoniu

**Liczba niepełnosprawnych osób podejmujących pracę,
w latach 2018-2020**

Okres podjęcia pracy	Ogółem
01.01.2018-31.12.2018	49
01.01.2019-31.12.2019	34
01.01.2020-31.10.2020	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierzgoniu

Analizując dane statystyczne na temat osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, należy mieć na uwadze, iż nie wszystkie rejestrujące się osoby przedkładają w Urzędzie posiadane przez siebie orzeczenie. Z doświadczeń pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Sztumie z/s w Dzierzgoniu wynika, iż wiele osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności przedkłada je dopiero w momencie, gdy staje się to dla niej „opłacalne” tzn. wówczas gdy pozyskuje informacje o możliwości uzyskania wsparcia ze środków Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych.

Biorąc pod uwagę powyższe dane na temat liczby niepełnosprawnych osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie należy traktować orientacyjnie, gdyż w rzeczywistości liczba tych osób jest wyższa. Nie jest to liczba znaczna, jednak taka rozbieżność istnieje i należy mieć świadomość jej istnienia.

Powiatowy Urząd Pracy w ramach otrzymywanych środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych osobom niepełnosprawnym udziela dofinansowania m.in. :

- 1) zwrot kosztów: adaptacji pomieszczeń zakładu pracy w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem stanowisk pracy, adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy, zakupu i autoryzacji oprogramowania oraz urządzeń i technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, rozpoznania przez służby medycyny pracy,
- 2) zwrot kosztów zatrudnienia, szkoleń pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- 3) zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy,
- 4) zwrot kosztów szkoleń organizowanych przez pracodawcę,
- 5) finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez kierownika powiatowego urzędu pracy,
- 6) jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej,

- 7) dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
- 8) zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu.

Wszystkie formy wsparcia przewidziane w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie dyskwalifikują zarejestrowanych osób z niepełnosprawnościami do skorzystania z nich. Wsparcie finansowane jest z Funduszu Pacy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach którego Powiatowy Urząd Pracy w Sztumie z/s w Dzierzgoniu realizuje projekty z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Realizacja projektów odbywa się zgodnie z zasadą równych szans i niedyskryminacji z dostępnością dla osób niepełnosprawnych. W minionym roku realizacja form wsparcia odbywała się poprzez: organizację staży, organizację szkoleń, organizację prac interwencyjnych, organizację prac społecznie użytecznych, refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, przyznanie bonu na zasiedlenie, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Ponadto Powiatowy Urząd Pracy w Sztumie z/s w Dzierzgoniu prowadzi kampanie informacyjne, spotkania informacyjne dla pracodawców w celu pozbycia się stereotypowego podejścia do osób z niepełnosprawnością (posiadanie orzeczenia = gorsza jakość pracy), edukację osób niepełnosprawnych - warsztaty motywacyjne, warsztaty z doradcą zawodowym w celu dopasowania stanowiska pracy do rodzaju niepełnosprawności jak i posiadanych kompetencji zawodowych

B. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym i realizowana jest przede wszystkim poprzez:

- ✓ wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- ✓ wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- ✓ likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- ✓ kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji osób niepełnosprawnych.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie, poprzez finansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych następujących zadań:

1. Turnusy rehabilitacyjne

Turnusy rehabilitacyjne są jedną z form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, kształcenie własnego wizerunku także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Uczestnictwo w tych formach, powinno pozwolić na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Co roku o takie dofinansowanie ubiega się znacząca liczba niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Sztumskiego, jednak z uwagi na niewystarczające środki PFRON nie ma możliwości przyznania dofinansowania dla wszystkich wnioskujących posiadających uprawnienie do udziału w turnusach.

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	188	191	216
Liczba wniosków dofinansowanych wraz z przyznaną kwotą	184 w kwocie 173 440,-	141 w kwocie 175 683,-	134 w kwocie 185 583,-
Kwota wypłaconego dofinansowania wraz z liczbą wniosków	168 w kwocie 156 375,-	126 w kwocie 158 056,-	110 w kwocie 148 600,-

Źródło: Opracowanie własne wg danych PCPR

W związku z niedoborem środków finansowych na dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie udzielało dofinansowania, obniżając wysokość dofinansowania o 20% kwot dofinansowania lub przyznawano dofinansowania raz na dwa lata tej samej osobie niepełnosprawnej. Ta forma

rehabilitacji zgodnie z założeniem ustawodawcy ma służyć rozwijaniu i przywracaniu umiejętności społecznych osób niepełnosprawnych, której nie wymaga jednak każda osoba niepełnosprawna. Konstrukcja prawna rozporządzenia w sprawie turnusów rehabilitacyjnych daje jednak możliwość ubiegania się o dofinansowanie do turnusu każdej osobie niepełnosprawnej posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności, co powoduje, że osoby aktywnie społecznie ubiegają się o dofinansowania do udziału w turnusie z założeniem podratowania zdrowia fizycznego, co z kolei jest zadaniem Narodowego Funduszu Zdrowia i powinno odbywać się przede wszystkim podczas pobytów sanatoryjnych. Organizatorzy turnusów rehabilitacyjnych zapewniają w swojej ofercie zabiegi fizykoterapeutyczne przy nieznacznej ofercie aktywizacji społecznej, co powoduje, że osoby niepełnosprawne częściej chcą korzystać z tej formy wsparcia niż z pobytów sanatoryjnych w ramach NFZ, gdzie czas oczekiwania na turnus jest znacznie dłuższy. W konsekwencji liczba wniosków o dofinansowanie turnusów znacznie przewyższa możliwości finansowe, oraz wywołuje niezadowolenie wnioskodawców w przypadku negatywnych rozstrzygnięć z powodu braku przesłanek uprawniających do otrzymania dofinansowania turnusu.

2. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

O dofinansowanie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim. Corocznie z tej formy wsparcia korzystają osoby niepełnosprawne zrzeszone w stowarzyszeniach prowadzących działalność na terenie Powiatu Sztumskiego. Najczęściej są to zadania o charakterze turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i integracyjnym.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w latach 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	7	8	8
Liczba wniosków dofinansowanych	7	7	2
Liczba osób, które skorzystały z formy wsparcia	212	205	10

Kwota wyplaconego dofinansowania wraz z liczbą wniosków	6 w kwocie 8 000,-	7 w kwocie 12 000,-	1 w kwocie 1 500,-
---	---------------------------	----------------------------	---------------------------

Źródło:

Opracowanie własne wg danych PCPR

Z uwagi na ograniczenia związane z zagrożeniem epidemiologicznym w 2020r. organizacje zrezygnowały z wielu działań integracyjnych i kulturalnych.

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych. Dlatego też, jednostki samorządów terytorialnych powinny wspierać te organizacje w różnorodnych działaniach.

3. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

O dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

W ramach powyższego zadania osoby niepełnosprawne uzyskują również dofinansowania do zakupu przedmiotów ortopedycznych (np. protezy, kule, wózki itp.), oraz środków pomocniczych, ułatwiających funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym (np. aparaty słuchowe, cewniki, pieluchomajtki itd.).

Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny w latach 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	5	5	4
Wnioskowana kwota dofinansowania	5 156,-	7 040,-	7 804,-
Liczba wniosków dofinansowanych wraz z przyznaną kwotą	4 w kwocie 1 650,-	5 w kwocie 4 568,-	4 w kwocie 4 728,-
Kwota wyplaconego dofinansowania wraz z liczbą wniosków	3 w kwocie 1 450,-	5 w kwocie 4 568	4 w kwocie 4 728,-

Źródło: *Opracowanie własne wg danych PCPR*

Jak wynika z powyższej tabeli zapotrzebowanie w poszczególnych latach wyglądało podobnie, natomiast otrzymane dofinansowanie nie było na poziomie wnioskowanych kwot. Powyższe może budzić niezadowolenie osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2018 – 2020

Rok	2018	2019	2020
Liczba złożonych wniosków	440	463	407
Wnioskowana kwota dofinansowania	351 409,-	338 281,-	339 153,-
Liczba wniosków dofinansowanych wraz z przyznaną kwotą	400 w kwocie 171 895,-	459 w kwocie 198 791,-	399 w kwocie 199 927,-
Kwota wypłaconego dofinansowania wraz z liczbą wniosków	399 w kwocie 170 842,-	459 w kwocie 198 791,-	399 w kwocie 199 927,-

Źródło: Opracowanie własne wg danych PCPR

Z uwagi na ograniczone środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w stosunku do zgłaszanych i rosnących potrzeb osób niepełnosprawnych wysokość dofinansowania w wykazanych latach do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ulegały obniżeniu:

- 1) do 60% sumy kwoty limitu wyznaczonej przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit w przypadku dofinansowania na aparaty słuchowe na przewodnictwo powietrzne lub kostne przy jednostronnym albo obustronnym ubytku słuchu, wkładki uszne, pieluchomajtki lub zamienniki (pieluchy anatomiczne, majtki chłonne, podkłady lub wkładki anatomiczne),
- 2) do 100% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit w przypadku dofinansowania przedmiotów ortopedycznych i pozostałych środków pomocniczych.

- Obniżenie dofinansowania na aparaty słuchowe na przewodnictwo powietrzne lub kostne przy jednostronnym albo obustronnym ubytku słuchu oraz wkładek usznych nie dotyczy osób niepełnosprawnych do 26 roku życia.
- Obniżenie dofinansowania przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych nie dotyczy dzieci i młodzieży do 25 roku życia uczącej się i niepracującej.

4. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Tego typu bariery są jednymi z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym kontaktowanie się z otoczeniem. Często eliminują możliwość podjęcia zatrudnienia, a niekiedy nawet samodzielnego wyjścia z domu osoby niepełnosprawnej. Usunięcie istniejących przeszkód oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym poruszania się w otoczeniu pozwala na podjęcie funkcji społecznych i zapewnia możliwość wykorzystania czasu wolnego. O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują. W ramach likwidacji barier architektonicznych dostosowywane są łazienki, podjazdy dla wózka inwalidzkiego, poszerzane drzwi, wykładane dojazdy do posesji kostką brukową dla osób na wózku, wykładane podłogi powierzchniami antypoślizgowymi itp.

Natomiast o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. W ramach tego zadania dofinansowuje się m. in.: łóżka rehabilitacyjne, podnośniki jezdne, szyny najazdowe dla wózka inwalidzkiego, wszelkie sprzęty elektroniczne itp.

Realizacja powyższego zadania ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej kontaktów z otoczeniem oraz wykonywanie podstawowych, codziennych czynności.

Dofinansowanie do barier funkcjonalnych w latach 2018 – 2020.

Bariery funkcjonalne	Rok
-----------------------------	------------

		2018	2019	2020
Bariery techniczne	Liczba wniosków złożonych wraz z wnioskowaną kwotą	5 na kwotę 13 583,-	4 na kwotę 11 830,-	5 na kwotę 9 110,-
	Kwota dofinansowania wraz z liczbą wniosków	5 w kwocie 6 157,-	4 w kwocie 7 792,-	3 w kwocie 4 100,-
Bariery architektoniczne	Liczba wniosków złożonych wraz z wnioskowaną kwotą	32 na kwotę 195 428,-	26 na kwotę 179 899,-	28 na kwotę 234 127,-
	Kwota dofinansowania wraz z liczbą wniosków	14 w kwocie 30 629,-	15 w kwocie 29 458,-	13 w kwocie 46 435,-
Bariery w komunikowaniu się	Liczba wniosków złożonych wraz z kwotą wnioskowaną	8 na kwotę 26 111,-	6 na kwotę 15 397,-	5 na kwotę 11 250,-
	Kwota dofinansowania wraz z liczbą wniosków	5 w kwocie 4 600,-	6 w kwocie 7 500,-	5 w kwocie 4 800,-
RAZEM udzielone wsparcie	Liczba wniosków złożonych wraz z kwotą wnioskowaną	45 na kwotę 235 122,-	36 na kwotę 207 126,-	38 na kwotę 254 487,-
	Kwota dofinansowania wraz z liczbą wniosków	24 w kwocie 41 386,-	25 w kwocie 44 750,-	21 w kwocie 55 335,-

Źródło: Opracowanie własne wg danych PCPR

Przekazywane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych środki finansowe rokrocznie nie zabezpieczają potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców powiatu sztumskiego. Na przestrzeni 2018-2020 roku do PCPR wpłynęły łącznie 119 wnioski na likwidację barier funkcjonalnych z czego dofinansowano 70 wniosków (tj. 59%). Przyczynami odmów w głównej mierze było brak wystarczających środków finansowych w danych latach budżetowych.

5. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika

Celem wsparcia jest dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika dla osób niepełnosprawnych wymagających jego pomocy, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie. Tłumacz języka migowego – służy pomocą osobom głuchym posługującym się polskim językiem migowym – PJM lub systemem językowo-migowym -SJM. Tłumacz-przewodnik – jest osobą wyszkoloną w zakresie specyficznych form porozumiewania się i poruszania z ludźmi głuchoniewidomymi.

Usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika finansowane ze środków PFRON może wykonywać osoba, która jest tłumaczem przysięgłym, jako zarejestrowana przez wojewodę i prowadzi działalność gospodarczą.

O dofinansowanie ze środków PFRON zadań, jeżeli ich realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, mogą biegać się osoby niepełnosprawne, jeśli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika nie może być wyższa niż 2 % przeciętnego wynagrodzenia za godzinę jej świadczenia.

Od początku zmiany przepisów, tj. od maja 2012r., którymi wprowadzono realizację tegoż zadania, do PCPR w Sztumie nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie usług tłumacza.

6. Działalność warsztatów terapii zajęciowej

Jedną z form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych są warsztaty terapii zajęciowej, których kluczowym zadaniem obok rehabilitacji społecznej jest stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do pracy, możliwości podjęcia zatrudnienia. Ideą warsztatów terapii zajęciowej jest rozwijanie sprawności psychofizycznej i umiejętności zawodowych, które umożliwiałyby uczestnictwo w szkoleniu zawodowym i podjęcie pracy.

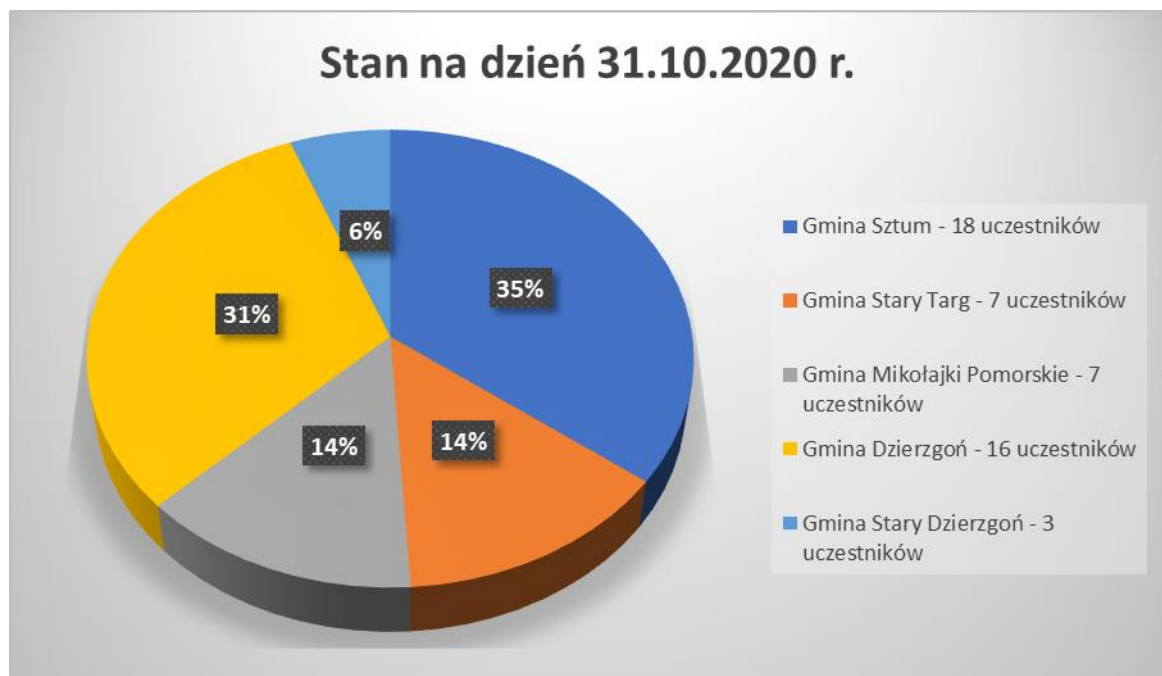
Zajęcia w warsztatach odbywają się w pracowniach tematycznych, w oparciu o indywidualne programy rehabilitacji, dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników warsztatów. Programy rehabilitacji określają formy i zakres rehabilitacji, metody i zakres nauki, zasady współpracy z rodziną lub opiekunami uczestników, planowane efekty oraz osoby odpowiedzialne za ich osiągnięcie. Organem oceniającym skuteczność realizacji programów jest rada programowa, która dokonuje oceny realizacji programu i

na tej podstawie decyduje o przedłużeniu udziału terapii, bądź konieczności skierowania do ośrodka wsparcia.

Wsparcie osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim zapewniają warsztaty terapii zajęciowej w Koniecwałdzie i Dzierzgoniu prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Koniecwałdzie, które obejmują wsparciem 51 uczestników.

Warsztaty terapii zajęciowej stanowią ważne miejsce w procesie rehabilitacji zwłaszcza młodych osób niepełnosprawnych, które zakończyły edukację i nie mają możliwości podjęcia zatrudnienia bez odpowiedniego przygotowania społecznego i zawodowego. Udział w warsztatach daje im wówczas możliwość podejmowania aktywności dostosowanej do ich możliwości psychofizycznych, rozwijania umiejętności społecznych oraz kompetencji niezbędnych do ewentualnego podjęcia zatrudnienia w np. formach chronionych. Warsztaty terapii zajęciowej w powiecie sztumskim obejmują wsparciem niepełnosprawnych mieszkańców pięciu gmin.

Liczba uczestników WTZ z podziałem na gminy

Źródło: Dane własne PCPR

Analiza danych, wskazuje, że czas przebywania w warsztatach waha się od ok. 2 miesięcy do 19 lat, najmłodszy uczestnik WTZ ma 21 lat natomiast najstarszy 58 lat.

Na 51 uczestników WTZ 15 rokuje na podjęcie zatrudnienia, co stanowi ok. 29% wszystkich uczestników. Charakterystykę uczestników w poszczególnych warsztatach na terenie powiatu ukazują poniższe dane.

Charakterystyka uczestników WTZ

Warsztat Terapii Zajęciowej	Liczba uczestników	Średni wiek uczestnika	Najstarszy/najmłodszy	Najkrótszy czas przebywania w WTZ	Najdłuższy czas przebywania w WTZ	Ilość uczestników wg gmin (zamieszkania)	Liczba uczestników rokujących na podjęcie zatrudnienia	Liczba uczestników, którzy podjęli zatrudnienie w okresie funkcjonowania WTZ
WTZ Koniecwald	26	34 lata	56/21	9 m-cy	19 lat	Sztum – 17 Stary Targ – 7 Mikołajki Pom. – 2	13	12
WTZ Dzierzgoń	25	38 lat	58/26	2 m-ce	5 lat	Mikołajki Pom. – 5 Dzierzgoń – 16 St. Dzierzgoń – 3 Sztum - 1	2	2

Źródło: Dane własne PCPR

Dokonywana na podstawie § 21 pkt 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. ocena pracy warsztatów terapii zajęciowej wskazuje, że:

we wszystkich placówkach prowadzone były indywidualne programy rehabilitacji, stanowiące podstawę weryfikacji możliwości każdego uczestnika do osiągnięcia postępów pozwalających na podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy,

- ✓ zastosowane techniki terapii zajęciowej usprawniają rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy u części uczestników warsztatów,
- ✓ w warsztatach przebywają uczestnicy w wieku powyżej 40 roku życia nierokujący na aktywizację zawodową na otwartym rynku pracy,

- ✓ brak jest w Powiecie Sztumskim dodatkowych, alternatywnych ośrodków wsparcia dla osób, które nie rokują na podjęcie zatrudnienia,
- ✓ brak jest jednolitego powiatowego systemu kierowania do WTZ. Dominującą rolę w rehabilitacji uczestników warsztatów odgrywa rehabilitacja społeczna, usprawniająca podstawowe funkcje życiowe i społeczne.

We wszystkich warsztatach prowadzone były wprowadzone terapie i treningi mające przygotować uczestników do pracy, jednak efektywność rehabilitacji zawodowej, mierzona liczbą uczestników, którzy odeszli z warsztatów w związku z podjęciem pracy lub nauki, była znikoma. Przyczyną niewielkiej efektywności były m.in. sytuacja na rynku pracy oraz psychofizyczne możliwości uczestników warsztatów.

C. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie realizowane są również programy celowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych tj. pilotażowy program „Aktywny Samorząd”, „Program wyrównywania różnic między regionami”, „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”, programy ze środków rządowych: „Opieka wytechnieniowa” – edycja 2019 oraz ze środków unijnych projekt „Rodzina najważniejsza – rozwój usług społecznych w Powiecie Sztumskim” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

1. **„Aktywny Samorząd”** to program zmierzający do integracji społecznej osób niepełnosprawnych zwiększający potencjał rozwoju, a także sprzyjający zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach, m.in. na rynku pracy. Formy wsparcia w programie to dwa Moduły:

1) **Moduł I** – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

- ✓ likwidacja bariery transportowej, tj. pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu oraz pomoc w uzyskaniu prawa jazdy,
- ✓ likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informatycznym tj.: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, dofinansowanie szkoleń

w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu,

- ✓ likwidacja barier w poruszaniu się tj. pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka o napędzie elektrycznym; pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (protezy co najmniej na III poziomie jakości); pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny (w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne); pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego wózka ręcznego,
- ✓ pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką).

**Dofinansowanie w latach 2017 – 2019 w ramach Modułu I programu
„Aktywny samorząd”**

MODUŁ I	2017	2018	2019
Udzielone dofinansowanie w zł	78 834,96	64 497,80	35 887,76
Liczba osób	15	16	16
Średnie dofinansowanie w zł	5 255,66	4 031,11	2 242,99

Źródło: Dane własne PCPR

- 2) **Moduł II** – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (adresowana do osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności pobierających naukę w szkole wyższej lub policealnej lub kolegium, a także do osób mających przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi)

**Dofinansowanie w latach 2017 – 2019 w ramach Modułu II programu
„Aktywny samorząd”**

MODUŁ II	2018	2018	2019
Udzielone dofinansowanie w zł	51 649,00	52 766,50	71 491,75
Liczba osób	21	20	27
Średnie dofinansowanie w zł	2 459,48	2 638,33	2 647,84

Źródło: Dane własne PCPR

Program, o którym mowa wyżej cieszy się dużym zainteresowaniem, dofinansowanie jest adekwatne do potrzeb osób niepełnosprawnych. Należy kontynuować tego typu wsparcie, gdyż jest to kompleksowe działanie, którego podstawowym celem jest przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnego życia w społeczeństwie.

2. „Program wyrównywania różnic między regionami” celami programu jest stworzenie warunków dla wzrostu liczby osób z niepełnosprawnością, zatrudnionych na nowym rynku pracy, obejmujące m.in. stopniowe zwiększenie uczestnictwa w szkolnictwie powszechnym dzieci niepełnosprawnych (infrastruktura szkół, kwalifikacje nauczycieli), zmodernizowanie chronionego rynku pracy oraz jego roli, zapewnienie powszechnej dostępności do wysokiej jakości rehabilitacji, zmiany w systemie finansowania wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych, dostosowanie środków transportu do obsługi i przewożenia osób niepełnosprawnych.

Uruchamiając i wspierając społeczne siły, dynamizując rozwój i tworząc system polegający na upodmiotowieniu społeczeństwa w procesach rozwoju należy pamiętać o zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach programu mogą być realizowane następujące obszary:

obszar A – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych,

obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania,

obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych,

obszar D – likwidacja barier transportowych,

obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych,

obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej,

obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

**Udzielenie wsparcia w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami”
w latach 2018-2020**

Rok	Nazwa beneficjenta	Nazwa projektu	Środki PFRON	Ogółem
2018	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Przewlekłe Chorym „Dar Serca” w Sztumie	„Zdrowie – wspólna sprawa – zakup pojazdu do przewozu osób z niepełnosprawnością”	80 000,00	80 000,00
2019	Specjalny Ośrodek Szklono - Wychowawczy w Kołozębnie	„Bezpiecznie do celu – zakup pojazdu do przewozu osób niepełnosprawnych”	108 150,21	178 150,21
	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Koniecwałdzie	„Zakup mikrobusu do przewozu osób z niepełnosprawnością w celu likwidacji barier transportowych”	70 000,00	
2020	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Koniecwałdzie	„Wymiana niezbędnego wyposażenia Warsztatów Terapii Zajęciowej w Koniecwałdzie	27 677,60	117 677,60
	Gmina Stary Targ	„Zakup mikrobusu do przewozu dzieci do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego”	90 000,00	

*Źródła:
Dane
własne
PCPR*

Dane z powyższej tabeli wykazują, iż najbardziej pożądanym obszarem w ramach którego beneficjenci wnoszą o dofinansowanie środków finansowych jest obszar D tj. likwidacja barier transportowych.

Podsumowując niezbędne jest wspieranie innowacyjnych instrumentów pozwalających zmniejszać skutki wykluczenia społecznego, tworzących społeczną wartość dodaną, w tym również w obszarze ekonomii społecznej.

„Program wyrównywania różnic między regionami” przewiduje stosowanie zasady zwiększonej koncentracji środków w wybranych regionach i zadaniach, tak aby finansowane działania możliwie szybko przyniosły zakładane efekty.

3. „Opieka wytchnieniowa” Moduł III – opieka wytchnieniowa w formie specjalistycznego poradnictwa dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę - program, który w roku 2019 był realizowany ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Celem głównym programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- 1) dziećmi niepełnosprawnymi z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie z wskazaniami:
  - konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
  - konieczności stałego współdziałania a co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- 2) osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Świadczenie usług opieki wytchnieniowej udzielone zostało w formie spotkań warsztatowych i indywidualnych dla 13 osób na terenie Gminy Dzierżgoń, w zakresie:

- a. specjalistycznego poradnictwa psychologicznego
- b. specjalistycznego poradnictwa logopedycznego
- c. wsparcia w zakresie nauki rehabilitacji
- d. wsparcie w zakresie nauki dietetyki.

Ogółem kwota środków z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych wykorzystana przez Powiat Sztumski na realizację programu wyniosła **22 976,00 zł**.

4. Moduł III programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w związku z wystąpieniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 roku, zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii wywołanej COVID-19, uruchomił realizację programu, którego adresatami pomocy udzielanej byli:

- 1) osoby niepełnosprawne posiadające aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne),
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna posiadająca aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia.

Celem programu było objęcie wsparciem samorządów powiatowych, które w wyniku sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkową pomoc finansową dla osób niepełnosprawnych.

Wysokość pomocy wyniosła 500 zł miesięcznie na jedną osobę niepełnosprawną, na skutek braku możliwości korzystania z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej. Pomoc ta udzielona była w formie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych.

W ramach programu ogółem udzielono pomocy 99 Wnioskodawcom w kwocie **189 500,00 zł**.

Pomoc finansowa skierowana została głównie do osób niepełnosprawnych, mieszkańców Powiatu Sztumskiego, będących jednocześnie:

- uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej w Koniecwałdzie i w Dzierzgoniu,
- uczestnikami Środowiskowego Domu Samopomocy w Czerninie,
- pełnoletnimi (od 18 do 24 roku życia) wychowankami Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych w Uśnicach, w Kołozębiu, w Malborku, Specjalnego Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Malborku.

5. Projekt „Rodzina najważniejsza – rozwój usług społecznych w Powiecie Sztumskim” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Projekt realizowany jest w latach 2021 – 2023 i ukierunkowany jest na zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności skierowanych do osób o różnym stopniu niesamodzielności w tym do seniorów, osób z niepełnosprawnościami i z chorobami przewlekłymi i ich opiekunów.

W ramach działań projektu skierowanych do osób niepełnosprawnych przewiduje się stworzenie wypożyczalni sprzętu medyczno-rehabilitacyjnego. W ramach utworzonej Wypożyczalni uczestnicy projektu będą mogli nieodpłatnie używać sprzętu rehabilitacyjnego i przedmioty medyczne w zależności od rodzajów niepełnosprawności, z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ich samodzielności i funkcjonalności oraz zastosowania w rehabilitacji.

Celem działalności wypożyczalni będzie ograniczanie skutków niepełnosprawności, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i procesom marginalizacji niepełnosprawnych osób starszych poprzez usprawnienie ich funkcjonowania przy obniżonej sprawności i motoryce wynikającej z wieku i niepełnosprawności. W ramach zadania możliwy będzie dowóz sprzętu do miejsca zamieszkania wypożyczającego z miejsca jego przechowywania. Budżet na wykonanie tego zadania wyniesie 134.015 zł.

Problemy życiowe osób niepełnosprawnych są takie same jak wszystkich innych członków społeczeństwa. Większość z nich chce i może uczyć się, pracować oraz żyć z pożytkiem dla siebie i innych. Potrzeby ich różnią się tylko w zakresie możliwości zaspokajania niektórych potrzeb jak np. spędzanie wolnego czasu. Nie wynika to z braku chęci udziału w tych formach życia, lecz z występujących licznych barier, których pokonanie wymaga wysiłku lub jest wręcz niemożliwe. Zapobieganie niepełnosprawności i zmniejszanie ich skutków jest dla społeczeństwa mniej kosztowne, niż konieczność zapewnienia późniejszej opieki nad osobami niepełnosprawnymi i podejmowanie działań zmierzających do integracji ze społeczeństwem.

Na co dzień osoby niepełnosprawne z naszego Powiatu Sztumskiego borykają się z następującymi problemami:

- 1) brak akceptacji w środowisku lokalnym,
- 2) duży poziom ubóstwa wśród osób niepełnosprawnych,
- 3) utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych,
- 4) bezrobocie, brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- 5) problemy ze zdrowiem psychicznym,
- 6) brak środków transportu dla osób niepełnosprawnych,
- 7) niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów,
- 8) utrudniony dostęp do usług opiekuńczych,
- 9) występowanie barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej,
- 10) niski poziom edukacji społecznej na temat sytuacji i statusu niepełnosprawnych osób.

D. Podmioty realizujące zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie - oferuje osobom niepełnosprawnym wsparcie w postaci:
  - a) usług opiekuńczych dla osób starszych lub niepełnosprawnych, usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- b) świadczeń pieniężnych dla osób niepełnosprawnych,
  - c) realizacji projektu pn. „RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ – rozwój usług społecznych w gminie Sztum” skierowany dla osób o szczególnych potrzebach. W ramach programu utworzono Punkt Konsultacyjny dla Osób z Niepełnosprawnością, którego zakres obejmuje przede wszystkim udzielanie indywidualnych porad i konsultacji w zakresie rozwiązywania problemów,
  - d) realizacji programu MRiPS pn. „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2020 współfinansowanego z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Usługi w programie świadczone są na rzecz osób do 75 r.ż. legitymujących się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
  - e) animatora osoby niepełnosprawnej - w roku 2019 MGOPS w Sztumie realizował wsparcie na rzecz osób niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania w formie animatora osoby niepełnosprawnej.
  - f) realizacji programu MPiPS „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019-2020 – którego celem było wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwianiu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej. Program również ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, czy sportowych.
  - g) przekazaniu dotacji organizacjom działającym na rzecz osób z niepełnosprawnością, m.in.: Parafii Rzymskokatolickiej św. Anny w Sztumie, Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Przewlekłe Chorym „Dar Serca” w Sztumie, Polskiemu Związkowi Niewidomych, Okręg Pomorski Koło Powiatowe w Sztumie, Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Rejonowy Sztum, Stowarzyszeniu „Do Życia Przez Życie” przy SOSW w Uśnicach.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołajkach Pomorskich - oferuje osobom niepełnosprawnym wsparcie finansowe, usługi opiekuńcze zwykle i specjalistyczne, pracę socjalną. Ponadto osoby niepełnosprawne otrzymują wsparcie w Klubie Senior + w postaci zapewnienia aktywnego spędzania czasu, dostępu do usług edukacyjnych i kulturalnych, możliwości rozwoju, wymiany doświadczeń z innymi grupami społecznymi oraz zbudowaniu ich własnego poczucia wartości jako pełnoprawnej grupy społecznej. Ośrodek zapewnia dostęp do odpowiedniej infrastruktury

poprzez organizowanie zajęć w budynkach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu – oferuje osobom niepełnosprawnym wsparcie finansowe, usługi opiekuńcze zwykłe i specjalistyczne, pracę socjalną. W Dzierzgoniu funkcjonują również Klub Senior+ oraz Dzienny Dom Pobytu, w których osoby niepełnosprawne, będące uczestnikami ośrodków korzystają z różnorodnego wsparcia, np.: rehabilitacji, psychologa, pielęgniarki, opiekuna medycznego, animatora, zajęć fitness, czy innych warsztatów tematycznych.
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Targu wspiera osoby niepełnosprawne poprzez usługi opiekuńcze, pracę socjalną oraz pomoc finansową.
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu udziela wsparcia osobom niepełnosprawnym poprzez możliwość uczestniczenia w Klubie Seniora „Zdrówko” oraz poprzez pomoc finansową i socjalną, usługi opiekuńcze.
6. Zakład Aktywności Zawodowej w Sztumie- podstawowym zadaniem ZAZ jest rehabilitacja zawodowa i społeczna zatrudnionych w Zakładzie osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym (bez względu na rodzaj schorzenia) i umiarkowanym (tylko upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne lub autyzm). W Zakładzie jest zatrudnionych minimum 70% osób z niepełnosprawnością, przy czym nie więcej niż 35% procent osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Obecnie Zakład zatrudnia 70 osób z niepełnosprawnością, którzy pracują w działach: gastronomia, papiernictwo, szwalni i stolarni.
7. Miejsko-Gminny Zespół Oświaty w Sztumie – oferuje wsparcie dzieci z niepełnosprawnościami uczęszczających do szkół i przedszkoli w postaci: pomocy nauczyciela wspomagającego, działań korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć rewalidacyjnych, wsparcia psychologa i pedagoga szkolnego, dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psycho-rozwojowych dziecka.
8. Miasto i Gmina Dzierzgoń oferuje wsparcie w postaci rewalidacji zgodnie z orzeczeniami oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną w placówkach.
9. Stowarzyszenie – Klub Abstynenta „Radość i Słońce” w Sztumie– wspiera osoby niepełnosprawne poprzez organizację wyjazdów integracyjno-rekreacyjnych oraz spotkań w siedzibie stowarzyszenia podczas, których odbywają się wspólne rozmowy, gry, wzajemne wsparcie i codzienna pomoc.
10. Stowarzyszenie „Do Życia Przez Życie” integruje uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do SOSW w Uśnicach poprzez aktywność kulturalną, rekreacyjną,

towarzyską i rehabilitacyjną. Wdraża ich do aktywnego życia społecznego, rozwija zainteresowania ekologiczno-przyrodnicze, wzbogaca bazę edukacyjną SOSW oraz organizuje formy wypoczynku.

- 11.** Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin w Dzierzgoniu. Celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz tworzenia najkorzystniejszych warunków do pełnego fizycznego i osobowego rozwoju ludzi niepełnosprawnych oraz aktywnego i godnego uczestnictwa ich w życiu społecznym, a także pomoc ich rodzinom. Stowarzyszenie prowadzi działalność rehabilitacyjną, edukacyjną, szkoleniową kulturalną i informacyjną. Obszary działań stowarzyszenia to: usługi socjalne oraz pomoc społeczna, natomiast odbiorcami działań stowarzyszenia są: społeczność lokalna, rodzina oraz dorośli z niepełnosprawnością.
- 12.** Stowarzyszenie Pomocy Osobom Przewlekłe Chorym „Dar Serca” w Sztumie, prowadzi działalność na rzecz całego społeczeństwa, a w szczególności na rzecz grup społecznych mających trudną sytuację zdrowotną, życiową i materialną, jak: osoby chore, osoby niepełnosprawne, emeryci i renciści i osoby bezrobotne i bezdomne. Działalność stowarzyszenie obejmuje w szczególności następujące zadania:
  - 1) ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza,
  - 2) działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
  - 3) działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
  - 4) pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
  - 5) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
  - 6) promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
  - 7) nauka, oświata, edukacja i wychowanie,
  - 8) promocja i organizacja wolontariatu,
  - 9) działalność charytatywna.
- 13.** Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Sztumie zrzesza członków w celu:
  - 1) poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestnictwa w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi,

- 2) integrowania i aktywizowania emerytów, rencistów i inwalidów poprzez organizowanie różnych form życia kulturalnego, artystycznego, sportowego i turystycznego,
  - 3) reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.
- 14.** Polski Związek Niewidomych, Okręg Pomorski, Koło Powiatowe w Sztumie. Celem związku jest zrzeszanie osób niewidomych i słabowidzących oraz podejmowanie działań w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony zdrowia, wyrównywania szans w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywności społecznej i zawodowej, a także w celu ochrony ich praw obywatelskich oraz wspieranie rodzin osób niewidomych i słabowidzących.
- 15.** Środowiskowy Dom Samopomocy w Czerninie jest ośrodkiem wsparcia prowadzonym w formie placówki dziennego pobytu i skierowanym do osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie. Podstawowym celem działalności ŚDS jest stworzenie systemu oparcia społecznego poprzez zaspokajanie potrzeb bytowych, edukacyjnych, społecznych, podtrzymywania i rozwijania umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia.
- 16.** Gminy z terenu powiatu sztumskiego- organizują dowozy dzieci niepełnosprawnych do placówek oświatowych, zapewniają rodzicom zwrot kosztów dowozu uczniów niepełnosprawnych do placówek oświatowych, zapewniają zajęcia rewalidacyjne w placówkach oświatowych.

Wszystkie te podmioty wspierają osoby niepełnosprawne w procesie aktywizacji społeczno-zawodowej. Działania przez nie realizowane mają na celu wzmocnienie kompetencji społecznych, samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym. Obszary miejskie charakteryzują się większym dostępem do podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Należy poszerzać ofertę wsparcia na terenie gmin wiejskich.

Z informacji uzyskanych od poszczególnych urzędów miast i gmin wynika, iż nie wszystkie instytucje posiadają udogodnienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.

III. Cele i zadania programu

Cel główny programu

Wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych w Powiecie Sztumskim, zwiększenie ich możliwości, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym.

Cele szczegółowe i zadania

1. Podjęcie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego z osobami niepełnosprawnymi ich rodzinami

Zadania:

- 1) Współpraca między instytucjami samorządowymi i wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 2) Podejmowanie inicjatyw przez organizacje pozarządowe działające na rzecz integracji osób niepełnosprawnych w organizacji wspólnych imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, festynów i pikników,
- 3) Wspieranie i promowanie działalności klubów seniora,
- 4) Propagowanie zatrudnienia asystenta osoby niepełnosprawnej,
- 5) Dążenie do integracji osób niepełnosprawnych z dziećmi, młodzieżą szkolną, osobami pełnosprawnymi – likwidacja barier komunikacyjnych, zwalczanie dyskryminacji osób starszych i niepełnosprawnych,
- 6) Promowanie wolontariatu na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym,
- 7) Likwidacja barier architektonicznych, w szczególności w obiektach pożytku publicznego, a także dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- 8) Likwidacja barier transportowych dla osób niepełnosprawnych z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności oraz dostosowań architektonicznych w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych,
- 9) Podnoszenie świadomości społecznej na temat funkcjonowania i problemów osób niepełnosprawnych poprzez akcje i kampanie społeczne.

2. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadania:

- 1) Wspieranie osób niepełnosprawnych w ramach zadań Powiatu Sztumskiego finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie:

- a) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - b) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - c) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - d) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - e) dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
- 2) Promowanie i wspieranie działalności warsztatów terapii zajęciowej na terenie powiatu sztumskiego,
  - 3) Wdrażanie i realizacja programów wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, ze środków pozyskiwanych m.in. z PFRON, UE,
  - 4) Prowadzenie wsparcia specjalistycznego, w tym: psychologicznego, prawnego i socjalnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

3. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Zadania:

- 1) Udział Powiatu Sztumskiego w programach, których celem jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- 2) Wspieranie organizacji pozarządowych działających w zakresie aktywizowania zawodowego osób niepełnosprawnych,
- 3) Wspieranie działalności Zakładu Aktywności Zawodowej w Sztumie,
- 4) Prowadzenie i finansowanie szkoleń i przekwalifikowani stosownie do potrzeb osób niepełnosprawnych w celu podniesienia kwalifikacji oraz podjęcia zatrudnienia,
- 5) Wspieranie oraz zachęcanie do powstawania podmiotów ekonomii społecznej: mieszkalnictwa chronionego, spółdzielni socjalnych dla osób niepełnosprawnych,
- 6) Przystosowanie i tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- 7) Organizacja staży zawodowych u pracodawcy celem zdobycia doświadczenia zawodowego,
- 8) Kierowanie osób niepełnosprawnych do wykonywania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych na rzecz gmin,
- 9) Wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych rozpoczynających działalność gospodarczą,

10) Promowanie wśród pracodawców informacji o preferencyjnych warunkach zatrudnienia osób niepełnosprawnych

11) Prowadzenie doradztwa i poradnictwa zawodowego.

4. Wyrównywanie szans w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych

Zadania:

- 1) Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością poprzez terapię pedagogiczną, psychologiczną i logopedyczną,
- 2) Udzielanie kompleksowej pomocy dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom w ramach zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- 3) Wspieranie niepełnosprawnej młodzieży w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych,
- 4) Zapewnienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością dostępu do edukacji na wszystkich szczeblach nauczania,
- 5) Wspieranie niepełnosprawnej młodzieży i osób dorosłych w podejmowaniu edukacji na poziomie wyższym,
- 6) Wspieranie działań z zakresie integracji, wyrównywania szans życiowych i przeciwdziałanie dyskryminacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością,
- 7) Szkolenie kadry pedagogicznej w zakresie pracy z osobami niepełnosprawnymi.

5. Zwiększenie dostępności w zakresie rehabilitacji leczniczej i usprawniającej

Zadania:

- 1) Edukacja zdrowotna i propagowanie zdrowego stylu życia,
- 2) Inicjowanie tworzenia instytucji wspierających osoby niepełnosprawne,
- 3) Rozwój wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- 4) Zwiększenie dostępności do rehabilitacji stacjonarnej poprzez zwiększenie miejsc wczesnej i późnej rehabilitacji w jednostkach ochrony zdrowia,
- 5) Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych (zakłady opiekuńczo-lecznicze, domy pomocy społecznej, ośrodki pobytu dziennego itp.)
- 6) Wspieranie rehabilitacji prowadzonej przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 7) Rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych i teleopieki w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych,

8) Wspieranie programów rehabilitacji medycznej.

6. Rozpowszechnianie wiedzy o problematyce związanej z niepełnosprawnością oraz umożliwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do informacji

Zadania:

- 1) Inicjowanie tworzenia punktów informacyjnych dla osób niepełnosprawnych,
- 2) Dostosowanie stron internetowych jednostek organizacyjnych powiatu i gmin do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- 3) Opracowanie informatora, ulotek dla osób niepełnosprawnych na temat przysługujących im praw i uprawnień,
- 4) Poradnictwo z zakresu ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym,
- 5) Zaangażowanie lokalnej prasy, mediów do współpracy w zakresie poszerzenia informacji skierowanej na problematykę osób niepełnosprawnych,
- 6) Szkolenie kadr zajmujących się obsługą osób niepełnosprawnych.

IV. Źródła finansowania programu.

Realizacja zadań zaplanowanych do na rzecz osób niepełnosprawnych będzie możliwa przede wszystkim przy wsparciu finansowym:

- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- budżetu państwa,
- budżetu samorządu powiatowego,
- budżetu samorządu gminnego,
- Funduszu Pracy,
- Narodowego Funduszu Zdrowia,
- środków pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej,
- środków organizacji pozarządowych,
- sponsorów, dotacji i grantów,
- udziału własnego beneficjentów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe, z uwagi na długą rozpiętość czasową realizacji programu, jak również niemożliwą do określenia wysokość środków, które uda się pozyskać na realizację zadań.

V. Beneficjenci programu:

- osoby niepełnosprawne z terenu powiatu sztumskiego,
- rodziny osób niepełnosprawnych,
- instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
- pracodawcy.

VI. Realizatorzy i partnerzy programu

Realizatorzy programu:

- Starostwo Powiatowe w Sztumie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie,
- Powiatowy Urząd Pracy z/s w Dzierzgoniu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sztumie.

Partnerzy programu:

- Rada i Zarząd Powiatu Sztumskiego,
- Samorządy Gminne,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Koniecwałdzie,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dzierzgoniu,
- Zakład Aktywności Zawodowej w Sztumie,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu sztumskiego,
- Placówki oświatowe,
- Zakłady opieki zdrowotnej,
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Sztumskiego.

VII. Podsumowanie

Aktualne przepisy prawa stwarzają znacznie większe możliwości kreowania polityki lokalnej poprzez nie tylko zadania ustawowe dotychczas realizowane, ale też przez realizację programów celowych PFRON i zlecenie organizacjom pozarządowym zadań ze środków PFRON. Wymienione w Programie kierunki działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie sztumskim w obszarach rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych mają charakter interdyscyplinarny. Dlatego też będą realizowane przy ścisłej współpracy z instytucjami, placówkami i trzecim sektorem funkcjonującym na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu sztumskiego.

Niniejszy Program jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, co umożliwić będzie podejmowanie różnorodnych pożytecznych inicjatyw na rzecz ograniczania skutków indywidualnych i społecznych niepełnosprawności, jak również zapobiegania jej powstawaniu.

„Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030” wcielany będzie w życie poprzez systematyczne realizowanie poszczególnych zadań, które są ściśle nakierowane na osiągnięcie celów.

Monitorowany będzie na bieżąco na bieżąco przez Powiatowe Centrum Pomocy rodzinie w Sztumie, a efekty realizacji przedstawiane będą Radzie Powiatu Sztumskiego w corocznym sprawozdaniu z działalności jednostki.

VIII. Podstawowe akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Światowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z dnia 3 grudnia 1982 r.
3. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 r.
4. Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.
5. Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych województwa pomorskiego na lata 2014-2020 dnia 29 lipca 2014 r.
6. Ustawa o rehabilitacji Zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r.
7. Ustawa o promocji zatrudniania i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r.
8. Ustawa o pomocy społecznej dnia 12 marca 2004 r.
9. Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r.
10. Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.